Seat No. _______________

HT-1901100102020500

M. A. (Sem.-II) (CBCS) (WEF-2019) Examination

May - 2023

CCT-05 : Sanskrit

Gadyakavya

(१) हर्षचरितम् (उच्छ्वास–5) (२) दशकुमारचरितम् (उच्छ्वास–8)

(New Course)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours / Total Marks : **70**

१ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : १४

1 Translate any **two** of the following passages : **14**

(१) एकदा तु वासतेय्यास्तुरीये यामे प्रत्युषस्येव स्वप्ने चटुलज्वालापुञ्जपिञ्जरीकृत–सकलककुभा दुर्निवारेण दवहुतभुजा दह्यमानं केसरिणमद्राक्षीत् । तस्मिन्नेव च दावदहने समुत्सृज्य शावकानुत्प्लुत्य चात्मानं पातयन्तीं सिंहीमपश्यत् । आसीच्चास्य चेतसि – 'लोके हि लोहेभ्यः कठिनतराः खलु स्नेहमया बन्धनपाशाः, यदाकृष्टास्तिर्यञ्चोऽप्येवमाचरन्ति' इति । प्रबुद्धस्य चास्य मुहुर्मुहुर्दक्षिणेतरमक्षि पस्पन्दे । गात्रेषु चाकस्मादेव वेपथुर्विपप्रथे ।

(२) तच्छ्रुत्वा बाष्पवेगगृहमाणाक्षरं कथंकथमप्यायतं निःश्वस्योवाच – 'वत्स ! जानामि त्वां पितृप्रियमतिमृदुहृदयम् । ईदृशेषु विधुरयति धीमतोऽपिधियम् । अतिदुर्धरो बान्धवस्नेहः सर्वप्रमाथी । यतो नार्हस्यात्मानं शुचे दातुम् । उद्दाममहादाहज्वरदग्धोऽपि दहये खल्वहमधिकतरमनेनायुष्मदाधिना निशितमिव शस्त्रं तक्ष्णोति मां त्वदीयस्तनिमा । सुखं च राज्यं च वंशश्च प्राणाश्च परलोकश्च त्वयि मे स्थिताः यथा मम तथा सर्वासां प्रजानाम् । त्वद्विधानां पीडाः पीडयन्ति सकलमेव भुवनतलम् ।'

(३) अथ सोऽप्याचचक्षे – 'देव ! मयाऽपि परिभ्रमता विन्ध्याटव्यां कोऽपि कुमारः क्षुधा तृषा च क्लिश्यन्नक्लेशार्हः क्वचित्कूपाभ्याशेऽष्टवर्षदेशीयो दृष्टः । स च त्रासगद्गदमगदत् – महाभाग ! क्लिष्टस्य मे क्रियतामार्य ! साहाय्यकम् । अस्य मे प्राणापहारिणीं पिपासां प्रतिकर्तुमुदकमुदञ्चन्निह कूपे कोऽपि निष्फलो ममैकशरणभूतः पतितः । तमलमस्मि नाहमुद्धर्तुम्' इति ।

(४) अथैव मन्त्रिणो मनस्यभूत् – 'अहो मे मोहाद्बालिश्यम् । अरुचितेऽर्थे चोदयन्नर्थीवाक्षिगतोऽहमस्य हास्यो जातः । स्पष्टमस्य चेष्टानामायथापूर्व्यम् । तथा हि–न मां स्निग्धं पश्यति, न स्मितपूर्वं भाषते, न रहस्यानि विवृणोति न हस्ते स्पृशति, न व्यसनेष्वनुकम्पते, नोत्सवेष्वनुगृहणाति, न विलोभनवस्तूनि प्रेषयति, न मत्सुकृतानि प्रगणयति, न मे गृहवार्तां पृच्छति, न मत्यक्ष्यान्प्रत्यवेक्षते, न मामासन्नकायेष्वभ्यन्तरीकरोति, न मामन्तःपुरं प्रवेशयति ।'

૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો : **૧૪**

2 Explain with reference to the context any **two** of the following : **14**

(१) देव ! तृतीयमहः कृताहारस्यास्याद्य इति ।

(२) प्रजाभिस्तु बन्धुमन्तो राजानः, न ज्ञातिभिः ।

(३) बुद्धिशून्यो हि भूभृदत्युच्छितोऽपि परैरध्यारुह्यमाणमात्मानं न चेतयते ।

(४) अविश्वास्यता हि जन्मभूमिरलक्ष्म्याः ।

૩ हर्षचरितम्નું ઐતિહાસિક કૃતિ તરીકે મહત્ત્વ ચર્ચો. **૧૪**

3 Discuss the importance of हर्षचरितम् as historical work. **14**

અથવા / OR

૩ હર્ષવર્ધનનું પાત્રાલેખન કરો. **૧૪**

3 Draw the character sketch of हर्षवर्धन. **14**

૪ કથા અને આખ્યાયિકાનાં લક્ષણો આપી 'दशकुमारचरितम्'ના સાહિત્યપ્રકાર વિશે ચર્ચા કરો. **૧૪**

4 Give the characteristics of कथा and आख्यायिका and discuss the literary form of 'दशकुमारचरितम्'. **14**

અથવા / OR

૪ વિશ્રુતનું પાત્રાલેખન કરો. **૧૪**

4 Draw the character sketch of 'विश्रुत' **14**

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ઉપર ટૂંકનોંધ લખો : ૧૪

5 Write short notes on any **two** of the following : **14**

(१) बाणस्य गद्यशैली

(२) धवलगृहवर्णनम् ।

(३) वसुरक्षितस्य मनोव्यथा

(४) 'दशकुमारचरितम्' – शीर्षकम्